

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Мария Георигева Баръмова, катедра „История на Византия и балканските народи“, Исторически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

Член на Научното жури, назначено със заповед на Ректора на СУ (№ РД 38-406/12.07.2024 г.), по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология (Средновековна балканска история – Стопанска история на Балканите, X-XV век), обявен в ДВ бр. 55/28.06.2024 г.

1. Конкурсът за доцент е обявен за нуждите на Историческия факултет при СУ "Св. Климент Охридски", в частност за катедра История на Византия и балканските народи“, като единствен кандидат е **гл. ас. д-р Йоанна Илиева Бенчева**.

Подадените от д-р Йоанна Бенчева документи отговарят на изискванията на чл. 2б от ЗРАСРБ, което позволява да бъде оценена обективно нейната научно-изследователска и преподавателска дейност. Наукометричните данни, представени от кандидатката, напълно съответстват на минималните национални изисквания и по четирите изискуеми от Закона показателя. В научните трудове на кандидатката не се откриват следи от плагиатство и са резултат от съвестна академична изследователска дейност. Научните интереси на д-р Бенчева са в сферата на средновековната история на Югоизточна Европа и по-конкретно в областта на социалната и икономическата история, видно от приложените публикации. Това, от своя страна, отговаря напълно на профила на обявения конкурс. Специфичните интереси и научните приноси на Йоанна Бенчева в областта на социалната история на всекидневието и ще допринесе сериозно за развитието на средновековната история в Историческия факултет.

Кандидатката е завършила специалност „История“ в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“ (1995) и специалност „право“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ (1999). През 2018 г. защитава дисертация на тема: „*Хранене и диететика във византийско-балканския свят X-XV век*“. Д-р Бенчева има дългогодишен преподавателски опит първоначално като редовен асистент (от 1995), а впоследствие като старши и главен асистент по средновековна балканска история към катедра „История на Византия и балканските народи“, специалист в областта на историята на Югоизточна Европа през в т.ч. и историята на Византия. Предоставената академична справка – автобиография, публикации, научно-изследователски проекти, учебно-преподавателска дейност кандидатката отговаря не само на наукометричните показатели, изискуеми от ЗРАСРБ за заемането на академичната длъжност „доцент“, но е и безспорно свидетелство за високия професионален опит като университетски преподавател. Йоанна Бенчева води задължителни лекционни курсове за студентите в бакалавърска програма на множество специалности в Историческия факултет, сред които: *Средновековна балканска история, История на Византия и средновековните Балкани, Въведение в*

академичното писане в сферата на балканистиката; специализирани курсове: Всекидневието на Балканите през средните векове; Социални аспекти на всекидневието на Балканите през Средновековието; Евреите в средновековните Балкани; магистърски курс: Храна и развлечения на Балканите и Източното Средиземноморие (X-XV в.) в съвместната МП между СУ „Св. Кл. Охридски“ и ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ „История и култура на Балканите и Източното Средиземноморие в Късната античност и Средновековието“.

2. Д-р Йоанна Бенчева е автор на 2 монографии и над 40 студии, статии, учебници и учебни помагала, посветени на различни аспекти от средновековната история на Балканите. В конкурса тя участва с хабилитационен труд, публикуван и предоставен за дискусия под заглавие: *„Търговията с хранителни продукти в Далмация и Истрия (XIII – XV в.)“*. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024 г. За участие в конкурса е включена и втората монография на авторката (резултат от успешно защитената докторска дисертация през 2018 г.), както и 15 подбрани публикации – студии и статии.

Основното съчинение на д-р Йоанна Бенчева е нейният хабилитационен труд. Монографията се явява резултат от многогодишните изследвания на д-р Бенчева и по своята същност е изследване, което се опитва да контекстуализира законодателно търговията с храни през епохата на Късното средновековие в Югоизточна Европа посредством запазените градски статuti от Далмация и Истрия. Книгата проследява правната регулация на търговията с различните видове стоки, правото и/или забраната на внос и износ на определени храни; местата и времето, в които подобна търговия е разрешена; мерките и тегликите, данъците, митата и таксите; наказателните мерки срещу нарушителите, хигиенните изисквания и пр. Всичко това е разгледано в различни по тип и статус градски селища – в т.ч. големи или по-малки производствени центрове, континентални поселения, острови; в зависимост от местонахождението си и т.н. Особено ценно е поставянето на историческия наратив в контекста на влиянието на природните особености и околната среда върху търговията с хранителни продукти.

В първата глава, озаглавена „Градовете – природна среда, развитие и статuti“ (с. 13–72) за разгледани последователно градските статuti (основният извор, на който стъпва изследването) на отделните градски селища в Далмация и Истрия, като е подчертано за всяко едно от тях и влиянието както на политическите, така на природните фактори за развитието им. Важно за анализа и разбирането на механизмите, по които се осъществява регулацията на търговията с храни в тези региони, е политическата среда, обусловена от съперничеството на Венеция и Унгария в този период. Тук ще си позволя да отворя скоба и да изразя особеното си мнение по въпроса за обозначаването, макар и поставено в кавички, на понятието „велики сили на епохата“ (с. 8, 17, 24, 31 и т.н.). Не само заради приетия традиционно различен смисъл, но и защото самата авторка някак си противоречи, като сама впоследствие нарича Унгария и Венеция „регионални сили“ (с. 13). Определение, което струва ми се, е далеч по-удачно.

Сполучливо от аналитична и интерпретационна гледна точка са изведените хипотези в края на Първа глава, при които директно в статутите се наблюдава законодателната намеса на Венеция по отношение на търговията с хранителни продукти (с. 68-72).

Основният принос на монографията откриваме във втора глава: „Търговията с хранителни продукти в градските статuti“ (с. 73-163). Различните хранителни продукти – тяхното производство и търговия (внос и износ) са групирани и систематизирани тематично – хляб и зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци, риба, вино, маслини, сол, пчелен мед и т.н. Читателят се потапя чрез увлекателен разказ за историята средновековната „потребителска кошница“. По въпросите за вноса и износа на зърно и зърнени култури, например, авторката подробно разглежда забраните и/или разрешителния режим за износ на жито и пшеница.

В Трета глава „Средата и хората“ (с. 163-188) е посветена на социално-икономическия аспект на търговията с храни през Средновековието. В няколко отделни части са разгледани местата за търговия (площадът, кръчмата, магазинът, пристанището); профила на самите търговци, както и на чиновниците, занимаващи се с регулацията на стокообмена; значението на опаковките при продажбата на конкретни продукти; контрола на мерките и теглилките. Може би било добре да се разгледа и по-подробно влиянието на карантината – не само като хигиенна мярка, но и като политически механизъм за контрол, характерен за прединдустриалните общества.

Останалите публикации, с които д-р Бенчева участва в конкурса за заемане на АД „доцент“, са свързани също с горепосочените изследователските интереси на авторката. Справката на забелязаните цитирания отговоря на ЗАРСРБ и показват висока степен на разпознаваемост на кандидатката сред академичните среди.

Без съмнение предложената академична продукция, с която д-р Йоанна Бенчева участва в конкурса за заемане на АД „доцент“, не само покрива законите изисквания, но в някои отношения ги и надхвърля.

3. Въз основа на подробното ми и внимателно разглеждане на предоставените за конкурса документи без колебание препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди академичната длъжност „доцент“, професионално направление: 2.2. История и археология (Средновековна балканска история – Стопанска история на Балканите, X-XV век) на гл. асистент д-р Йоанна Илиева Бенчева. Във всички задължителни аспекти – научноизследователска и преподавателска дейност, кандидатката отговаря изцяло на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане на СУ „Св. Климент Охридски“, необходими за заемане на академичната длъжност „доцент“.

София 4.10.2024 г.

/доц. д-р Мария Баръмова/